

Udviklingstendenser dagpleje og daginstitutioner 2019

5-6.000 flere pladser om året fra 2020

Marts 2019

Undersøgelsen er udført på bestilling af

FOA

Henvendelser:

FOA

Stauings Plads 1-3

1790 København V

Tlf.: 46 97 26 26

Rapporten er udarbejdet af seniorkonsulenterne Niels Glavind og Susanne Pade, Bureau 2000 – analyse og forskning.

Henvendelser vedr. undersøgelsens tekniske indhold til:

Bureau 2000 – analyse og forskning

Skråplanet 29

3500 Værløse

Tlf.: 44 66 22 64

www.bureau2000.dk

Copyright: Bureau 2000

ISBN: 978-87-90771-86-7

Indholdsfortegnelse

Hovedresultater.....	5
1. Udviklingen i efterspørgslen efter pasning.....	8
1.1 Antal indskrevne.....	8
1.2 Problemer med at skaffe dagplejere.....	10
1.3 Udviklingen i de private tilbud. Privatinstitutioner.....	12
1.4 Private børnepassere.....	13
1.5 Udviklingstendenser fremover.....	14
1.6 Diskussion. Pres på kommunerne.....	15
1.7 Den nye statistik.....	15
2 Forældrenes betaling.....	17
2.1 Taksterne.....	17
2.2 Takster og personalenormering.....	18
2.2 Hvem betaler for bleer?.....	20
2.3 Sammenligning med Norge og Sverige.....	22
2.4 Frokostordninger.....	23
3 Dagtilbuddenes organisering: Valgmuligheder, aldersgrænser og ledelse.....	24
3.1 Typer af dagtilbud.....	24
3.2 Mulighed for deltid.....	25
3.3 Aldersgrænser.....	26
3.4 Område- og klyngeledelse.....	27
Bilag 1. Billigst og dyrest i 2019.....	29

Forord

FOAs årlige undersøgelse af udviklingstendenserne på dagtilbudsområdet har igen i år fokus på udviklingen i efterspørgslen efter pladser i dagtilbud, forældrenes betaling og typer af dagtilbud.

Der bliver brug for 20 pct. flere pladser i dagtilbud 0-5 år i løbet af de næste 10 år. Hidtil har de seneste års øgede antal fødsler betydet et pres på 0-2 års-tilbuddene. Men de små er på vej i børnehaver, hvorfor presset nu også rammer 3-5 års-tilbuddene.

Kommunerne er i forvejen økonomisk stærkt udfordrede af et stigende behov for investeringer på ældreområdet, da antallet af borgere over 80 år vil stige med 59% de kommende 10 år. Børnenes hverdag er endnu et centralt velfærdsområde, som kommunerne bliver nødt til at investere mere i som følge af den demografiske udvikling. Løsningen på pladsmanglen er ikke at klemme endnu et barn ind hos den enkelte dagplejer, og der skal heller ikke være større børnegrupper i daginstitutionerne til samme antal ansatte. Der skal etableres og bygges nye pasningstilbud til de 0-5-årige.

Imødekommer kommunerne ikke behovet for flere pladser, risikerer det at bane vejen for, at private virksomheder, overtager en betragtelig del af børnepasningsområdet. Den enkelte private daginstitution kan være en rigtig god arbejdsplads for FOAs medlemmer og give trivsel og stor pædagogisk kvalitet for børnene. Mange er rigtig glade for deres arbejdsplads. Det anerkender vi fuldt ud. Men vi frygter den lovgivning, der for få år siden åbnede for den mulighed, at økonomisk overskud på børnepasning trækkes ud af virksomheden og dermed ikke kommer børnene til gode. Den norske stat har blandt andet erfaringer med at behovet for bedre normeringer, flere uddannede ansatte og bedre løn- og ansættelsesvilkår bliver tilsidesat, når private virksomheder ejer mange daginstitutioner.

Nærværende undersøgelse viser, at 44 kommuner, ud af 63 besvarelser, har svært ved at skaffe kvalificerede dagplejere. Samtidig, viser rapporten, at alt for mange dagplejere har fem børn indskrevet. I FOA hører vi om dagplejere, der siger op, fordi fem børn ikke giver dem mulighed for at give børnene den nærhed og kvalitet i hverdagen, som de ønsker. Der vil ikke kunne skaffes dagplejere i en kommune, hvor betingelserne omkring jobbet har et dårligt ry. Derfor vil rekrutteringsvanskelighederne stige, hvis ikke arbejdsbetingelserne og ryet bliver bedre.

Vi har stadig et stort stykke arbejde foran os, når det gælder udviklingen af kvaliteten i vores dagtilbud, men vi er godt på vej, og alt det, der potentielt kan bremse denne udvikling, skal hæmmes. Når det gælder de store kvalitetsforskelle, der allerede er imellem danske dagtilbud, har vi en lige så stor opgave. Det er derfor interessant at se i årets status på udviklingstendenser, at kun en mindre del af forskellene i forældrebetalingen i daginstitutionerne kan henføres til forskelle i personalenormeringen. Vi håber, at kommunerne vil dykke ned i årsagerne til den udvikling.

Vi håber, at undersøgelsen vil bidrage til frugtbare drøftelser i kommune og stat af, hvordan vi fremtidssikrer og videreudvikler gode, danske dagtilbud 0-5 år.

Mogens Bech Madsen

Sektorformand, FOA - Pædagogisk sektor

Hovedresultater

Undersøgelsen er gennemført af Bureau 2000, der har indhentet oplysninger fra alle landets kommuner om indskrevne, takster m.v. pr. nytår 2019. Nogle hovedresultater er:

- Det stigende børnetal betyder, at der de næste 10 år skal skaffes 20 pct. flere pladser i dagtilbud for børn under skolealderen. De første år skal der skaffes ca. 5-6.000 pladser årligt
- Der har gennem nogle år været et kraftigt fald i antallet af børn i den kommunale dagpleje, men de sidste par år er der kun sket et beskedent fald
- Mange kommuner har fortsat svært ved at skaffe kvalificerede dagplejere
- Det betyder blandt andet, at man mange steder benytter muligheden af at indskrive fem børn i det enkelte dagplejehjem
- Der er en fortsat vækst i privatinstitutioner og antallet af børn, der er indskrevet i private pasningsordninger
- Forældrebetalingen er omtrent uændret i faste priser i forhold til 2018
- Der er store forskelle i forældrebetalingen fra kommune til kommune. En vuggestueplads uden frokost koster fx 1580 kr. mdl. på Fanø, men 3592 kr. mdl. i Fredericia.
- Kun en mindre del af forskellene i forældrebetaling kan henføres til personalenormeringen.
- De fleste kommuner kan i dag tilbyde deltidspladser som følge af ny lovgivning om kombination med barsel og privat børnepasning. Men mange steder tilbydes deltid kun, hvis der faktisk er tale om forældre, der fx er på barsel med et andet barn. Det er desuden uvist, om forældrene vil benytte de nye ordninger i større omfang.
- Omfanget af område-klyngeledelse er det samme som i 2018. De fleste børn er i dag i pasning i kommuner med områdeledelse.

1. Udviklingen i efterspørgslen efter dagtilbud

I dette afsnit ses på udviklingen i antal indskrevne i dagtilbud det seneste år, ligesom udviklingen fremover vurderes. Antallet af børn i daginstitutioner og dagpleje er omtrent uændret i forhold til sidste år, mens der er sket en vækst i antallet af børn indskrevet i privatinstitutioner.

For dagplejens vedkommende kan der konstateres fortsatte problemer mange steder med at skaffe kvalificerede dagplejere.

De sidste par år har et øget behov for pladser til 0-2-årige i nogen grad været opvejet af færre børn i børnehavealderen, men i årene fremover vil der kræves flere pladser for begge aldersgrupper.

De kommende 10 år skal antallet af pladser i dagtilbud således øges med ca. 20 pct. eller ca. 6.000 pladser om året.

1.1 Antal indskrevne

Der er fra 2015 sket en omlægning af Danmarks Statistiks måde at opgøre børn og personale, når det gælder daginstitutioner og dagpleje for børn under skolealderen. Indtil 2014 blev børn og personale opgjort hvert år på en bestemt tællingsdag i begyndelsen af oktober, men fra 2015 har man i stedet opgjort et årsgennemsnit. Dette årsgennemsnit er desuden omregnet til fuldtidspladser.

Omlægningen af statistikken betyder desuden, at Danmarks Statistiks tal ikke kan bruges til at beregne udviklingen i antal indskrevne siden 2014.¹

For alligevel at kunne vurdere udviklingen har Bureau 2000 spurgt kommunerne om antallet af indskrevne pr. 1. oktober 2016, 2017 og 2018.

Tabel 1 viser herefter den skønnede udvikling i antallet af indskrevne børn under skolealderen.

¹Omlægningen betyder også, at statistikken vanskeligt at bruges til at sammenligne personalenormeringen i dag med personalenormeringen før 2015, så man fx kan se, om de midler, der har været afsat til bedre normering, er blevet anvendt efter deres formål.

TENDENSER PÅ DAGTILBUDSOMRÅDET 2019

Tabel 1. Indskrevne børn under skolealderen i kommunale dagtilbud 2014, 2016 og 2017

Dagtilbudstype	1. oktober 2014	1. oktober 2016	1. oktober 2017	1. oktober 2018
	Indskrevne børn			
Dagpleje	41.084	34.328	33.718	32.945
0-2-årige børn i daginstitution	67.079	66.398	65.535	68.685
3-5-årige børn i daginstitution	162.697	156.119	149.537	145.379

Kilde: Statistikbanken og rundspørger til kommunerne. 78 kommuner ud af 98 har givet oplysninger om indskrevne pr. 1. oktober 2018. For de sidste 20 kommuner er anvendt tal fra 2017-rundspørgen, hvis disse foreligger. Hvis de ikke foreligger, er anvendt Danmarks Statistiks opgørelse af helårsbørn i 2017. Tallene for 2017 er revurderet, idet ikke-besvarede i 2017 er anslået med DST's tal.

Tabel 2 viser udviklingen, hvis antallet af indskrevne sættes i forhold til antallet af børn i de relevante aldersgrupper pr. oktober det pågældende år.

Tabel 2. Indskrevne børn under skolealderen i kommunale dagtilbud , 2010, 2014, 2016, 2017 og 2018 i pct. af aldersgruppe.

Pasningsform	1. oktober 2010	1. oktober 2014	1. oktober 2016	1. oktober 2017	1. oktober 2018
	Pct. af aldersgruppe				
Dagpleje, pct. af 0-2-årige	30,8	23,8	19,3	18,5	17,7
0-2-årige børn i daginstitution i pct. af 0-2-årige	35,4	38,8	37,3	35,9	36,8
3-5-årige børn i daginstitution i pct. af 3-5-årige	87,2	84,9	86	84,3	82,3

Kilde: Statistikbanken og rundspørge til kommunerne. Daginstitutioner omfatter kommunale og selvejende institutioner, men ikke privatinstitutioner.

Det ses, at faldet i antallet af dagplejepladser har været mindre de sidste par år, end det var i perioden frem til 2016. At der fortsat er et fald, kan hænge sammen med to ting:

- Børnetallet er især steget i byerne, hvor man traditionelt satser på institutionsløsninger.
- Det er svært at skaffe kvalificerede dagplejere. Herom senere.

Når det gælder børnehavepladser, kan det lille fald i antal indskrevne i offentlige daginstitutioner hænge sammen med en vækst i de private pasningstilbud.

Når det gælder indskrevne i skolefritidsordninger, har pladsanviserne oplyst antal indskrevne pr. 1. oktober 2016, 2017 og 2018. Ikke alle pladsanvisere har dog anvendt samme grundlag for oplysningerne de to år. Her spiller det en rolle, at nogle SFO'er har klublignende overbygninger, som kan være talt med. Samtidig er det forskelligt, hvor gamle børnene skal være, før de kan forlade SFO'en.

Enkelte kommuner har ikke oplyst antal indskrevne. Her er i stedet anvendt Danmarks Statistiks opgørelse pr. oktober 2017 (som er en opgørelse på dato – ikke omregnet til helårspladser).

Ud fra dette var der oktober 2018 200.850 indskrevne børn i kommunale skolefritidsordninger², mens der i oktober 2017 var 198.941 børn.

Da antallet af 6-9-årige børn fra efteråret 2017 til efteråret 2018 er faldet fra 264.375 børn til 256.658 børn, er der samlet en svagt stigende tendens til, at de yngste børn kommer i SFO. Det spiller også en rolle, at fritidshjemmene er på retur. Den sidste kommune, der satsede på fritidshjem som det eneste fritidstilbud til skolebørnene – nemlig Fredensborg – overgår således fra 2019 til SFO.

1.2 Problemer med at skaffe dagplejere

Mange kommuner angiver fortsat, at der er problemer med at skaffe kvalificerede dagplejere. Tabel 3 illustrerer dette.

Tabel 3. Kommunernes svar på, om de har problemer med at skaffe kvalificerede dagplejere

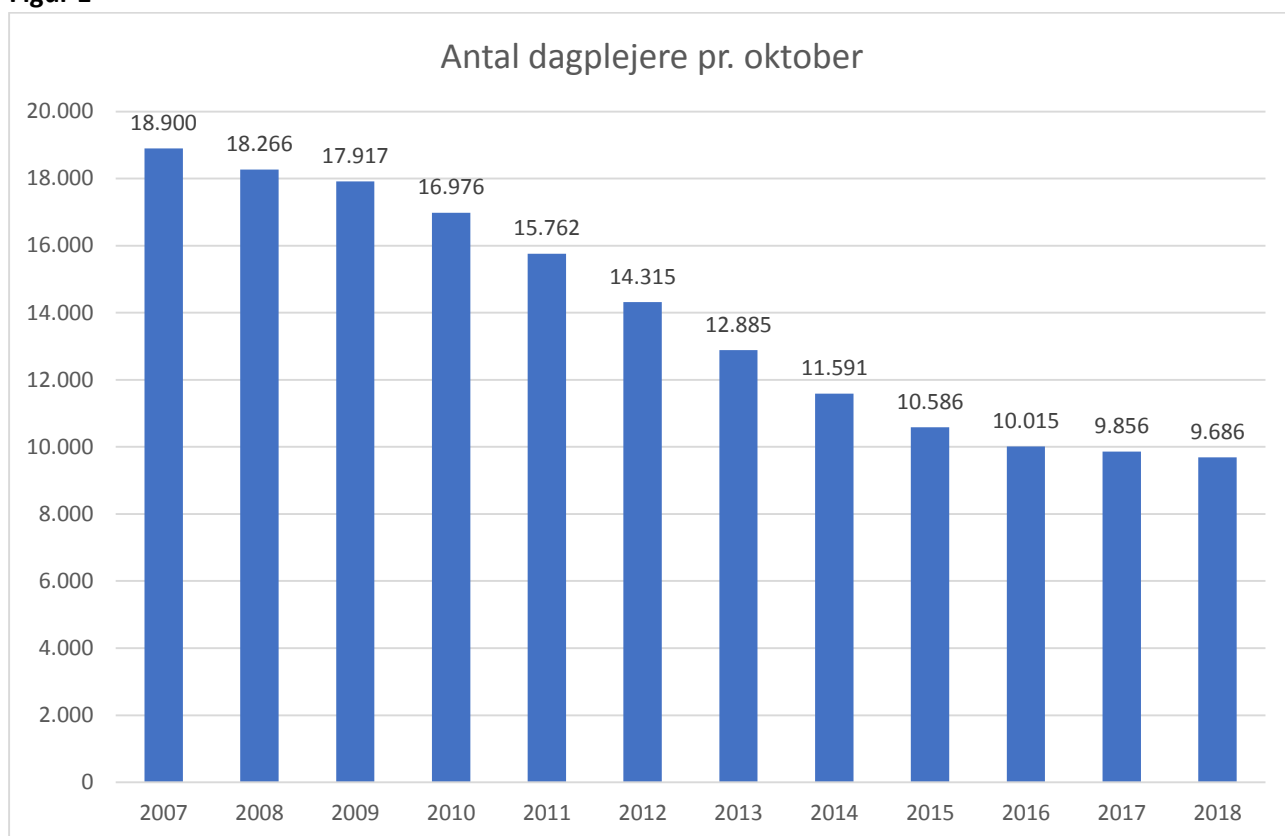
Har kommunen konstateret problemer med at skaffe kvalificerede dagplejere?	Antal kommuner	Pct. af 0-2-årige
Ja	44	52
Nej	7	7
Ved ikke	12	3
I alt	63	62

Kilde: Bureau 2000s kommunerundersøgelse 2019. 35 kommuner med 38 pct. af dagplejebørnene har ikke besvaret spørgsmålet.

Figur 1 viser udviklingen i antallet af dagplejere siden 2007.

² Danmarks Statistik skriver 211.745 børn oktober 2017, men dette tal kan omfatte en række klubbørn, som kommunerne ikke har medregnet i forhold til Bureau 2000.

Figur 1

Kilde: KRL

Det ses, at antallet af dagplejere har været faldende gennem en årrække, men at den nedadgående kurve nu synes at være ved at flade ud.

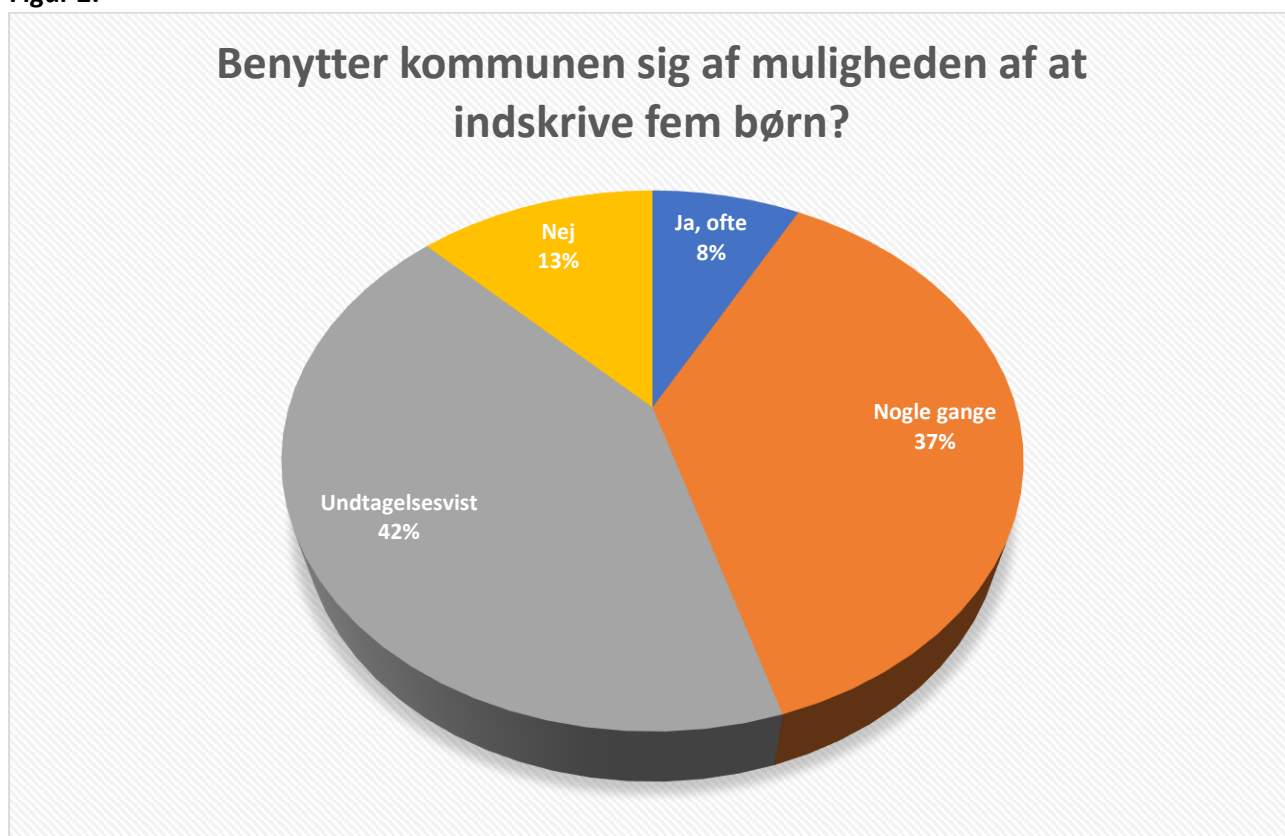
Det gennemsnitlige antal børn pr. dagplejer er omtrent uændret (3,5 børn pr. dagplejer i 2010 og 3,4 børn pr. dagplejer i 2018), men situationen er meget forskellig fra kommune til kommune.

70 pct. af kommunerne oplyser således, at de har problemer med at skaffe kvalificerede dagplejere³.

På spørgsmålet om kommunen benytter muligheden af at indskrive 5 børn i de enkelte dagplejehjem, svarer pladsanviserne som vist i figur 2.

³ Ud af de 64 kommuner, der har svaret på dette spørgsmål.

Figur 2.

Kilde: Kommunerundersøgelsen. Svar fra 64 kommuner.

Det ses, at næste halvdelen af kommunerne har svaret, at de ofte eller nogle gange indskrives 5 børn i det enkelte hjem.

1.3 Udviklingen i de private tilbud. Privatinstitutioner

Ser vi på udviklingen i antallet af privatinstitutioner, fremgår nogle hovedtal af Tabel 4.

Tabel 4. Udviklingen i antallet af privatinstitutioner 2014-2019

	1. oktober 2014	Nytår 2017	Nytår 2018	Nytår 2019
Antal privatinstitutioner – inkl. puljeordninger	512	556	585	577
Antal indskrevne børn i privatinstitutioner	18.461	19.315	20.862	22.654

Kilde: Statistikbanken og Bureau 2000s kommunerundersøgelse. Privatinstitutioner omfatter også puljeordninger. Bemærk, at tallet for indskrevne i privatinstitutioner 2017 er revideret siden sidste års rapport. Det skyldes bl.a., at der er blevet konstateret enkelte fejlindberetninger sidste år.

Det ses, at antallet af børn i privatinstitutioner er fortsat stigende.

Der er lidt usikkerhed om antallet af institutioner. Danmarks Statistik har opgjort 512 privatinstitutioner i 2017, men har ikke kunnet opgøre puljeordningerne. Nogle puljeordninger er meget små og kan være anført som private børnepasningsordninger i nogle opgørelser.

1.4 Private pasningsordninger

Udviklingen i brugen af private pasningsordninger (tidl. private børnepassere) fremgår af Tabel 6.

Tabel 6. Børn i private pasningsordninger og pasning af egne børn 2008-2019

År	Børn i privat pasningsordning	Pasning af egne børn
2008	4.116	755
2009	4.963	859
2010	5.227	868
2011	6.378	811
2012	6.881	877
2013	7.063	1.270
2014	7.765	1.303
2015	8.702	847
2016	9.387	825
2017	9.929	924
Nytår 2018	9.606	1.022
Nytår 2019	10.210	975

Note: Årene 2008-17 er opgjort pr. oktober og findes i Statistikbanken. 2018 og 2019 er opgjort pr. nytår og oplyst af kommunerne til Bureau 2000. Nogle kommuner har ikke oplyst antal børn. Her er anvendt tal fra året før.

Det ses, at der fortsat er en vis vækst i antal børn, der passes i en privat pasningsordning. 71 kommuner har oplyst, hvilket tilskud de maksimalt giver til privat pasning. Af de 71 kommuner giver de 23 alene tilskud til aldersgruppen 0-2 år.

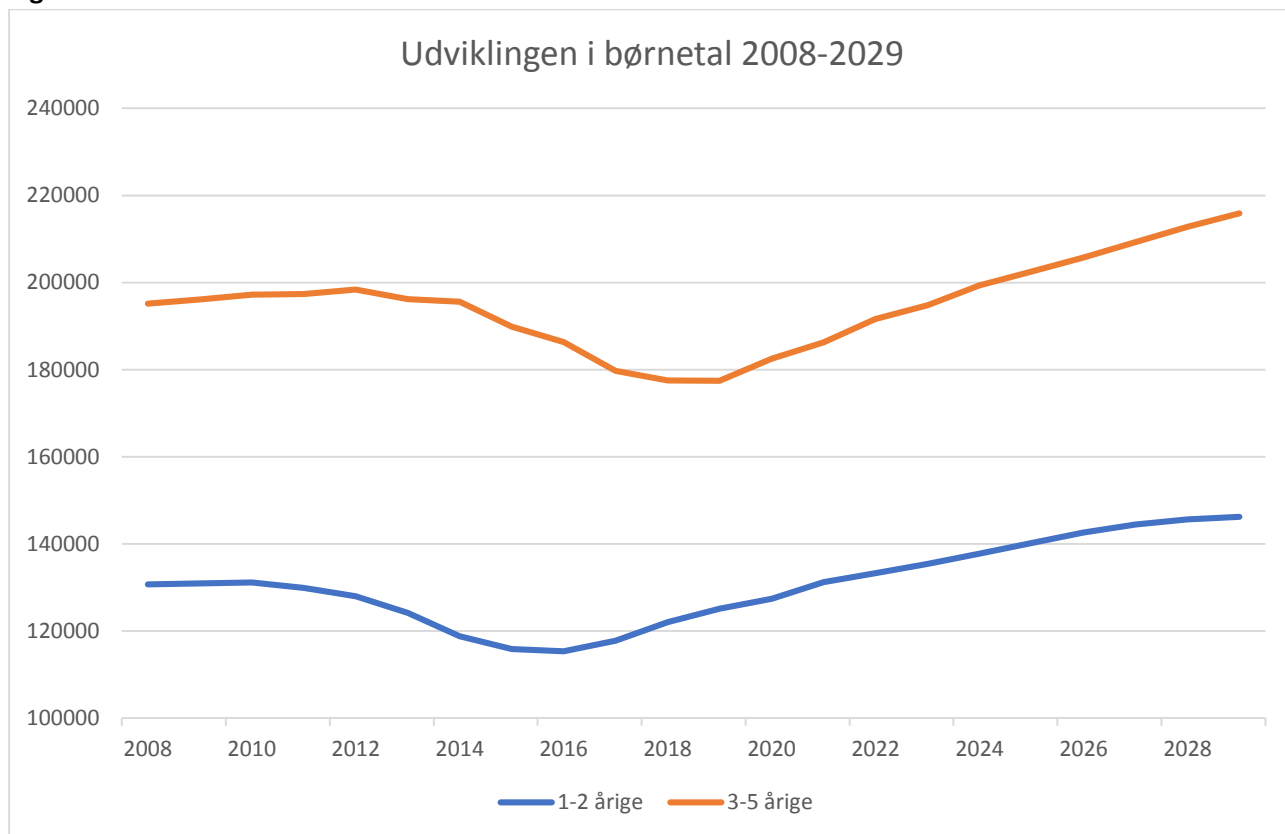
Det gennemsnitlige tilskud i de 71 kommuner udgør i 2019 6.073 kr. mdl. for et barn i alderen 0-2 år og 3.798 kr. mdl. for børn i alderen 3-5 år (i de kommuner, hvor der faktisk gives tilskud).⁴

⁴ Vægtet med antal børn, der passes i private pasningsordninger.

1.5 Udviklingstendenser fremover

De kommende år vil antallet af børn i de mindste aldersgrupper stige. Udviklingen fremgår af Figur 3.

Figur 3

Kilde: Danmarks Statistiks befolkningsprognose

For de 1-2-årige nåede børnetallet sin bund i 2016, mens det laveste antal 3-5-årige først nås i 2019. Fra 2019 stiger børnetallet for begge aldersgrupper. Og stigningen fortsætter i adskillige år fremover.

Mange kommuner har derfor de sidste par år oplevet en stigende efterspørgsel for pladser til de 1-2-årige, men samtidig en vis stagnation i behovet for børnehavepladser. Set i et pasningsperspektiv betyder det, at en del kommuner i indtil nu har kunnet skaffe plads til flere 1-2-årige ved at omdanne børnehavepladser til vuggestuepladser. Eventuelt ved samtidig at sænke aldersgrænsen mellem vuggestue- og børnehavepladser.

Tabel 7 viser hvordan pladsbehovet vil udvikle sig i de kommende år, hvis man lægger Danmarks Statistiks befolkningsprognose til grund.

Tabel 7. Pladsbehov i forhold til 2019 frem til 2029

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	Merbehov for pladser i forhold til 2019									
1-2-årige	1.908	4.964	6.682	8.421	10.285	12.289	14.231	15.768	16.729	17.200
3-5-årige	4.182	7.258	11.658	14.206	17.995	20.534	23.209	26.079	28.982	31.536
I alt	6.090	12.222	18.340	22.627	28.280	32.823	37.440	41.847	45.711	48.736

Kilde: Danmarks Statistiks befolkningsprognose og egne beregninger.

De sidste par år indtil 2019 har det samlede pladsbehov været nogenlunde stabilt. Men fra 2020 og i en årrække frem skal skaffes ca. 6.000 nye pladser hvert år.

I alt skal der skaffes 20 pct. flere pladser i dagtilbud løbet af 10 år. De første år skal der skaffes ca. 2,5 pct. om året. Herefter bliver stigningstakten lidt lavere.

1.6 Diskussion. Pres på kommunerne

Det bemærkes, at antallet af skolebørn om 10 år ventes at være omtrent det samme som i dag, mens antallet af ældre over 80 år ifølge Danmarks Statistiks befolkningsprognose vil vokse med 59 pct. (fra ca. 265.000 i 2019 til 422.000 i 2029). Det vil kræve en stærk stigning i den kommunale ældrepleje og i sundhedsudgifterne, som jo også især går til ældre borgere.

Og der skal ikke alene findes penge til driften af de nye daginstitutioner, men også til *etablering* af nye daginstitutioner.

Det er usikkert, hvor stor en realvækst kommende regeringer vil tillade i den kommunale økonomi. Partiet Venstre regner med en realvækst i det offentlige forbrug på 0,3 pct. om året, mens Socialdemokratiet og DF regner med hhv. 0,7 pct. og 0,8 pct. Ingen af disse væksttal vil dog kunne modsvare den voldsomme samtidige vækst i antallet af børn og ældre.

Derfor må man forudse yderligere stramninger i rammerne for den kommunale økonomi. Det vil kunne skabe nye udviklingstendenser på dagtilbudsområdet. Fx sådan, at personalenormeringen reduceres yderligere. Det vil kunne få flere forældre til at vælge private løsninger.

Man kan også tænke sig, at nogle kommuner udliciterer børnepasningen og dermed får private leverandører til at påtage sig omkostningerne ved *etablering* af nye institutioner. Så skal kommunen kun betale driftsomkostninger + husleje.

1.7 Den nye statistik

Som nævnt opgjorde Danmarks Statistik indtil 2014 børn og personale i dagtilbud hvert år på en bestemt tællingsdag i begyndelsen af oktober, men fra 2015 har man i stedet opgjort et årsgennemsnit. Dette årsgennemsnit er desuden omregnet til fuldtidspladser.

Et eksempel: Bureau 2000 kan konstatere, at der blandt de børn, der var 1 år pr. 1 januar 2018, var en benyttelse af dagtilbud omregnet til fuldtidspladser på 48,81 pct. i 2017.⁵

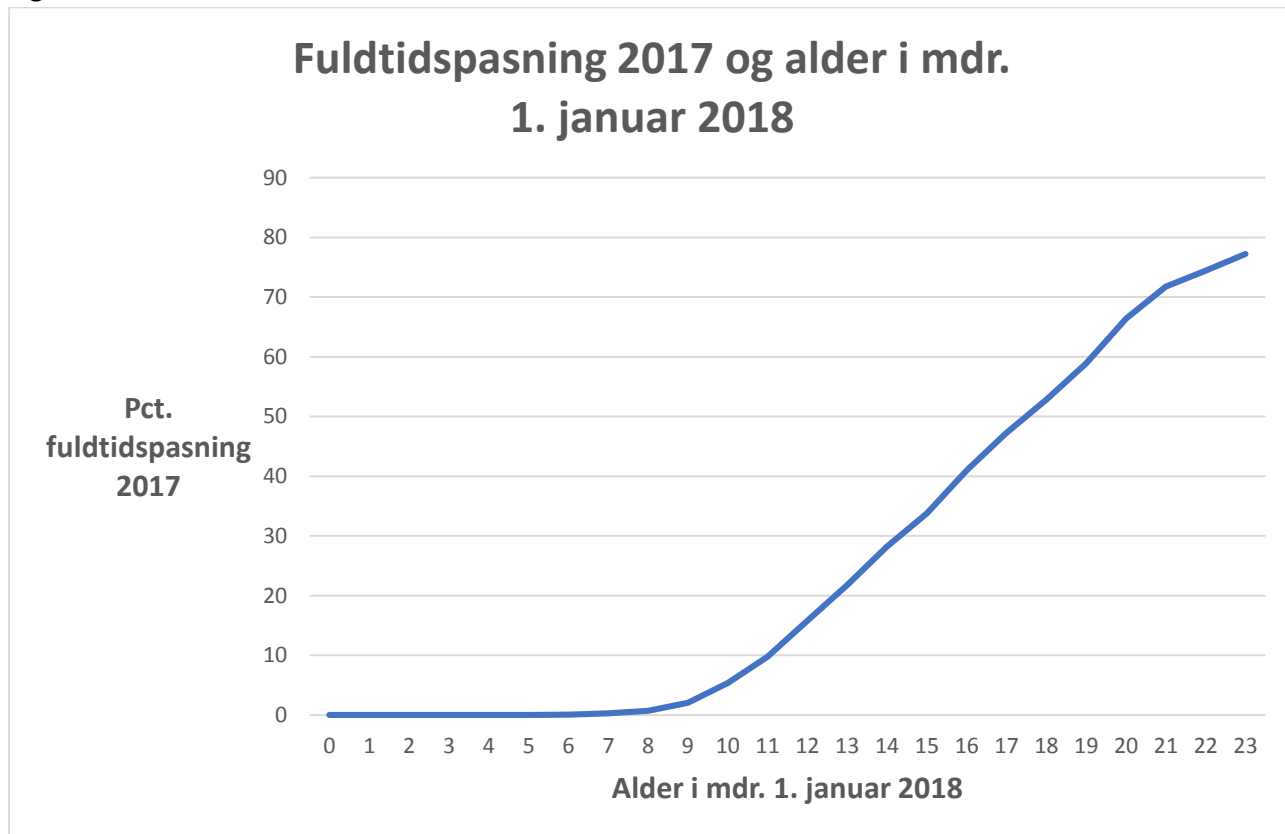
Det betyder imidlertid *ikke*, at det kun var 48,81 pct. der var i pasning, da de var 1 år. De fleste af disse børn blev først 1 år i løbet af 2017. Og hvis de fx ikke var i pasning det første halvår af 2017, men var i pasning i andet halvår, tæller det som 0,5 plads på årsbasis. Og det gør det endda kun, hvis det faktisk var en fuldtidsplads. Hvis det var en halvtidsplads, tæller den kun med halv vægt. Desuden er

⁵ Ud fra den registersamkørsel, vi har arbejdet med

privatinstitutioner m.v. ikke med i opgørelsen. Den nye statistik er derfor ikke velegnet til fx at se, hvor gamle børnene er, når de begynder i dagtilbud.

Figur 4 viser, hvordan sammenhængen mellem alder og pasning kan opgøres efter den nye statistik.

Figur 4

Kilde: Egne analyser af registerdata i Danmarks Statistik

Denne figur viser *ikke*, hvor gamle børn er, når de begynder i pasning, men hvor meget fuldtidspasning året før, børn har haft på forskellige alderstrin. Det ses, at børn, der fx var 18 mdr. 1 januar i gennemsnit har haft en fuldtidspasning i 2017 på godt 50 pct. Det vil det typisk svare det til, at barnet er begyndt i dagpleje eller daginstitution på sin 1-års fødselsdag eller lidt før, men man kan ikke sige det præcist⁶.

Figuren peger i retning af, at det er mest udbredt at begynde omkring 1-årsalderen (eller måske lidt før).

⁶ Omregningen gælder kun, hvis der ikke har været pauser i pasning, og hvis der er tale om en fuldtidsplads i et offentligt dagtilbud.

2. Forældrenes betaling

Bureau 2000 har indhentet de nye takster for børnepasning fra alle landets kommuner pr. 1. januar 2019. I faste priser er taksterne omtrent de samme som årets før.

Bureau 2000 har desuden spurgt, om forældrene – ud over den egentlige forældrebetaling – også skal stå for udgiften til bleer, når det gælder de mindste børn.

Det viser sig, at det er meget forskelligt fra kommune til kommune. De fleste steder skal forældrene selv medbringe bleer, når det gælder dagplejebørn. Men når det drejer sig om vuggestuebørn, gælder det mindre end ¼ af børnene. Andelen er mindre end i 2018, hvilket kan skyldes usikkerhed om lovgrundlaget.

Sammenligner man med vore nabolande, kan man konstatere, at forældrebetalingen i Sverige er *langt lavere* end i Danmark. I Norge er den lidt lavere.

2.1 Taksterne

Bureau 2000 har indhentet oplysninger fra alle landets kommuner om forældrebetalingen i dagpleje, daginstitutioner og skolefritidsordninger pr. 1. januar 2019.

Den gennemsnitlige forældrebetaling fremgår af Tabel 7, hvor man også kan se, hvordan gennemsnits-taksterne var pr. januar 2016-2019.

I nogle kommuner er forældrebetalingen fordelt over 12 mdr., i andre 11 mdr., typisk fordi juli måned er betalingsfri. For at muliggøre en sammenligning er alle takster omregnet til 12 måneders betaling.

Tabel 7. Gennemsnitlig forældrebetaling pr. nytår 2016-2019 – omregnet til 12 mdr.

	2016	2017	2018	2019	Stigning i pct. 2018-2019
	Kr. mdl.				
Dagpleje fuld tid	2468	2512	2573	2628	2,1
Vuggestue med frokost	3354	3442	3522	3579	1,6
Vuggestue uden frokost	2887	2942	3020	3071	1,7
Børnehaver med frokost	2178	2247	2247	2261	0,6
Børnehaver uden frokost	1653	1696	1701	1721	1,2
SFO – fuld tid	1407	1432	1482	1514	2,2

Note: Ved beregning af gennemsnittet på landsplan er oplysningerne fra kommunerne vægtet med antallet af indskrevne børn i kommunen i den pågældende pasningsform oktober 2017/2018, således som de er oplyst til Bureau 2000. Gennemsnittet for 2018 er nyberegnet med 2018-vægte.

Ifølge KL's seneste pris- og lønskøn ventes en pris- og lønudvikling fra 2018 til 2019 på 2,0 pct. Det ses, at takstudviklingen omtrent følger den almindelige prisudvikling, hvis den måles således.

Der er store forskelle i forældrebetalingen fra kommune til kommune. Tabel 8 viser de højeste og laveste takster pr. januar 2019.

Tabel 8. Højeste og laveste takster januar 2019.

Tilbud	Laveste takst		Højeste takst	
	Kommune	Takst omregnet til 12 mdr. i kr.	Kommune	Takst omregnet til 12 mdr. i kr.
Dagpleje	Fanø	1580	Gentofte	4180
Vuggestuer med frokost	Morsø	2600	Fredericia	4153
Vuggestuer uden frokost	Fanø	1580	Fredericia	3593
Børnehaver med frokost	Samsø	1943	Fredericia	2736
Børnehaver uden kost	Slagelse	1373	Fredericia	2177
SFO-Fuldtid	Vordingborg	761	Odense	2002

2.2 Takster og personalenormering

Ifølge dagtilbudsloven må en kommune maksimalt beregne 25 pct. af driftsudgifterne i forældrebetaling, og langt de fleste kommuner går i dag op til dette betalingsloft. Lønudgifterne udgør 80 pct. af daginstitutionernes driftsudgifter.⁷ Det er derfor nærliggende at antage, at forskelle i personalenormeringen er hovedforklaringen på de forskellige takster.

Opdeler man kommunerne i kvartiler efter deres vuggestue- hhv. børnehavetakst (uden kost), får man følgende gennemsnitsværdier, hvis man kobler 2017-taksterne med Danmarks Statistiks normeringsstatistik for 2017:

⁷ Når entreprenør- og håndværkerydelser er fraregnet.

Den fjerdedel af kommunerne, der har lavest vuggestuetakst 2017:

Vuggestuetakst: 2599 kr. mdl.

Børn pr. voksen: 3,30

Pædagogandel 59 pct.

Den fjerdedel af kommunerne, der har højest vuggestuetakst:

Vuggestuetakst: 3197 kr. mdl.

Børn pr. voksen: 3,00

Pædagogandel 62 pct.

Den fjerdedel af kommunerne, der har lavest børnehavetakst:

Børnehavetakst: 1518 kr. mdl.

Børn pr. voksen: 6,39

Pædagogandel 61 pct.

Den fjerdedel af kommunerne, der har højest børnehavetakst:

Børnehavetakst: 1874 kr. mdl.

Børn pr. voksen: 6,00

Pædagogandel 62 pct.

Ser vi på vuggestuerne, er taksterne i den dyreste fjerdedel af kommunerne i gennemsnit 23 pct. højere end i den billigste fjerdedel. Den gennemsnitlige personalenormering (voksne pr. 100 børn) er 10 pct. højere.

Ser vi på børnehaverne, er taksterne i den dyreste fjerdedel af kommunerne i gennemsnit 23 pct. højere end i den billigste fjerdedel. Den gennemsnitlige personalenormering er 7 pct. højere.

Pædagogandelen spiller ikke den store rolle for omkostningerne. Øger man fx pædagogandelen fra 60 til 62 pct., vil det give en forøgelse af lønudgiften på ca. 0,5 pct.⁸

Samlet kan man derfor konkludere, at der er en vis sammenhæng mellem takster og personalenormering, men personalenormeringen kan kun forklare en mindre del af forskellene. Andre medvirkende forklaringer kan være kommunale taksttilskud og forskellig struktur.

Loftet på 25 pct. gælder ikke for skolefritidsordninger. Her har kommunerne kunnet hæve taksten, uden at der nødvendigvis er afsat flere ressourcer.

I Bilag 1 ses, hvor taksterne i 2019 er højest og lavest.

⁸ Beregnet ud fra en gennemsnitlig bruttoløn for pædagoger på 35.389 kr. og for pædagogmedhjælpere/pædagogiske assistenter på 26.965 kr. (jf. SIRKA)

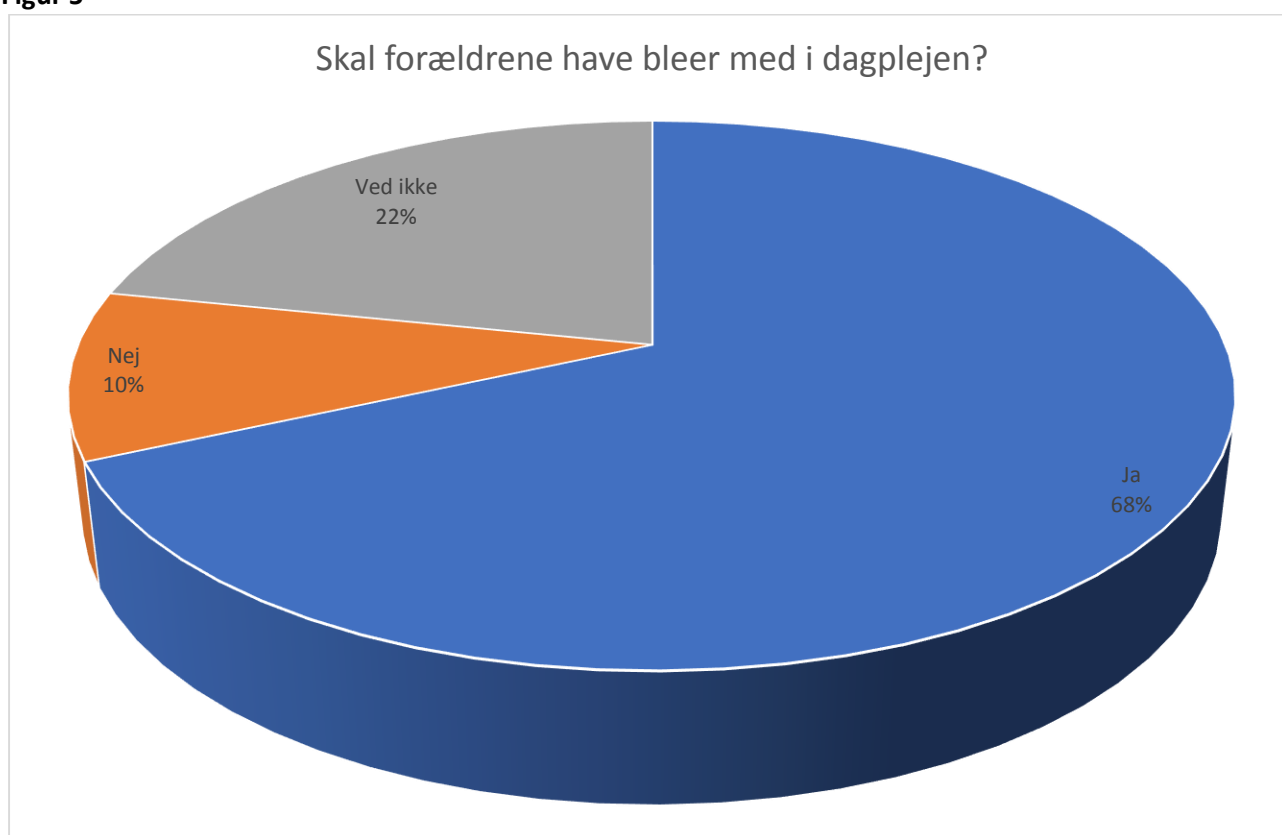
2.2 Hvem betaler for bleer?

Pladsanviserne er blevet spurgt, om forældrene selv skal have bleer med i dagpleje og i vuggestue.

Hvis forældrene selv skal have bleer med, er det naturligvis en ekstraudgift. Udgiften afhænger af bleernes kvalitet, barnets alder m.v. Passer man selv sit barn, vil udgiften til bleer de første leveår ofte ligge omkring 200-300 kr. mdl.⁹ Har man barnet i institution eller dagpleje en del af dage, skal man købe bleer til den del af dagen, hvor barnet er i pasning. Det kan måske koste 50-100 kr. mdl.

Figur 5 viser, hvordan svarfordelingen er, når det gælder dagplejen:¹⁰

Figur 5

Note: Svarene er vægtet med antal dagplejebørn i kommunen. Kommunerundersøgelse 2019.

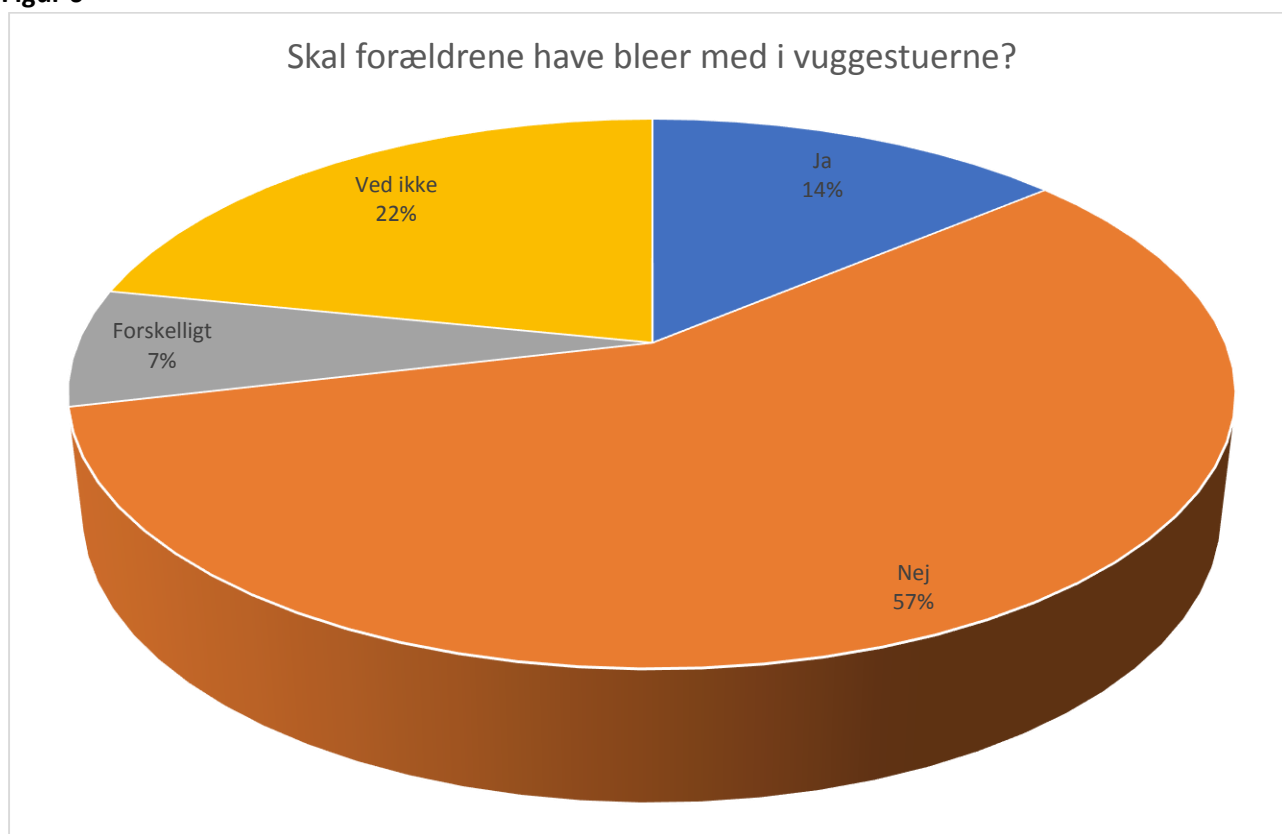
Det ses, at langt det mest almindelige, når det gælder dagplejen, er, at forældrene skal medbringe bleer.

Figur 6 viser, hvad svarfordelingen er, når det gælder vuggestuer.

⁹ I flg. diverse diskussionsfora på internettet.

¹⁰ 82 ud af 98 kommuner har svaret på dette spørgsmål.

Figur 6

Note: Svarene er vægtet med antal vuggestuebørn i kommunen. Kommunerundersøgelse 2019.

Det ses, at det i vuggestuerne er mest almindeligt, at forældrene ikke skal have bleer med.¹¹ Der er færre steder, hvor forældrene skal have bleer med i 2019, end der var i 2018. Det kan hænge sammen med, at man flere steder er blevet opmærksom på, at det muligvis ikke er lovligt at kræve, at forældrene har bleer med.

Ser man i Børne- og Socialministeriets Dagtilbudsvejledning hedder det bl.a. i pkt. 596:

”Forældrebestyrelsen har som en del af deres minimumskompetence ret til at fastlægge principperne for anvendelsen af den børnerelaterede del af det budget, som den kommunale dagpleje har til rådighed. Den børnerelaterede del af budgettet omfatter blandt andet budgettet til bleer, udflugter, beskæftigelsesmaterialer og udstyr.”

Disse formuleringer peger i retning af, at bleer bør betragtes på linje med andre driftsudgifter.

¹¹ Når det gælder bleer i vuggestuerne, er der svar fra 84 ud af 98 kommuner.

2.3 Sammenligning med Norge og Sverige

Sammenligner man de danske daginstitutionstakster med fx de svenske, vil man se, at de danske ligger betydeligt højere. Tabel 8 viser de maksimale daginstitutionstakster i Sverige i 2019.

Tabel 8. Svenske daginstitutionstakster 2019

	Forældrebetaling	Dag højst.
Første barn	3 pct. af husstandsindkomsten	1.425 SEK
Andet barn	2 pct. af husstandsindkomsten	950 SEK
Tredje barn	1 pct. af husstandsindkomsten	475 SEK

Kilde: Skolverket

Har en familie en pæn høj indkomst, vil prisen for at få passet et vuggestuebarn + et børnehavebarn være $1.425 + 950 \text{ SEK} = 2.375 \text{ SEK}$ eller ca. 1.734 danske kr. med valutakursen primo januar 2019. Det bemærkes, at et varmt måltid midt på dagen med to retter altid er inkluderet i den svenske institutionsbetaling.

I Norge har Stortinget fastsat en maksimal forældrebetaling for børnehave/vuggestue på 2.910 NOK mdl. i 2019. Enkelte steder er taksten lavere, men de fleste forældre med høje indkomster betaler den maksimale takst. Det er de enkelte norske kommuner, der fastsætter, hvor meget de vil give i søskenderabat, men de skal mindst give 30 pct. for det andet barn (mindst 50 pct. for tredje barn). En del giver mere.

Har en norsk familie en pæn høj indkomst, vil den maksimale pris for at få passet et vuggestuebarn + et børnehavebarn være $2.990 \text{ NOK} + 2.093 \text{ NOK} = 5083 \text{ NOK}$ eller ca. 3.863 danske kr. med valutakursen primo januar.

Tager vi endelige en dansk familie med et barn i vuggestue og et barn i børnehave, er gennemsnitsbetalingen for en familie, der ikke får friplads, 3.579 kr. + 50 pct. af 1.721 kr., i alt 4.440 kr. mdl.¹²

Danmark er således noget dyrere end Norge på dette område – og langt dyrere end Sverige.

¹² Beregnet ud fra en vuggestueplads med mad og en børnehaveplads uden mad.

2.4 Frokostordninger

Nogle kommuner angiver kun en takst *med* mad, andre kun en takst *uden*. Tabel 9 viser, hvordan kommunerne fordeler sig med hensyn til frokost i vuggestuerne.

Tabel 9. Er der takst med og uden frokostordning i vuggestuerne. 2019?

	Antal kommuner	Pct. af vuggestuebørnene
Ingen vuggestuer	1	
Kun takst med frokost	27	16
Kun takst uden frokostordning	9	3
Både takst med og uden frokostordning	61	80
I alt	98	100

Tabel 10 viser den tilsvarende fordeling, når det gælder børnehaver.

Tabel 10. Er der takst med og uden frokostordning i børnehaverne. 2019?

	Antal kommuner	Pct. af børnehavebørnene
Kun takst med frokost	7	4
Kun takst uden frokostordning	15	9
Både takst med og uden frokostordning	76	87
I alt	98	100

Det ses, at man de fleste steder både på vuggestue- og børnehaveområdet kan vælge mellem institutioner med frokostordning og institutioner uden. Prisforskellen er i gennemsnit 556 kr. mdl. i vuggestuerne og 551 kr. mdl. i børnehaverne.¹³

Endelig viser Tabel 11, hvor mange kommuner der tilbyder morgenmad i SFO'en. Der er formentlig det mest almindelige, men et flertal af pladsanviserne har ikke besvaret spørgsmålet eller ved ikke, hvordan SFO'erne er på dette område.

Tabel 11. Kan børnene få morgenmad i SFO'en. 2019?

	Antal kommuner	Pct. af SFO-børnene
Ubesvaret/ved ikke	52	64
Ja, i alle SFO'er	26	19
Nogle steder	16	14
Nej	4	3
I alt	98	100

¹³ Omregnet til 12 mdr. betaling og vægtet med indskrevne i vuggestuer/børnehaver.

3 Dagtilbuddenes organisering: Valgmuligheder, aldersgrænser og ledelse

Rundspørgen til kommunerne giver mulighed for belysning af en række strukturelle forhold i kommunernes dagtilbud. I det følgende ses på følgende forhold:

- Valgmuligheder mellem forskellige typer af dagtilbud
- Mulighed for deltid
- Aldersgrænser mellem de forskellige tilbud
- Områdeledelse/klyngeledelse.

3.1 Typer af dagtilbud

Stort set alle kommuner (95 ud af 98) har i dag følgende tilbud:

- Dagpleje
- Vuggestue/vuggestuegrupper
- Børnehave/børnehavegrupper
- Skolefritidsordninger.

Der er følgende undtagelser fra dette mønster:

- To kommuner har ikke dagpleje, men kun vuggestuepladser til de 0-2-årige. De to kommuner er Helsingør og Læsø.
- En kommune har ikke vuggestue, men kun dagpleje til de 0-2-årige. Det er Samsø kommune.

Indtil i år var der en enkelt kommune, Fredensborg, der ikke havde skolefritidsordninger, men kun fritidshjem. Men fra 2019 overgår kommunen også til SFO. Fritidshjem/fritidshjemsgrupper findes herefter fortrinsvis i Københavns Kommune, hvor det er den mest almindelige pasningsform for skolebørn. Kommunen har dog også skolefritidsordninger. Herning har også en del fritidshjemspladser i forbindelse med aldersintegrerede institutioner. Men uden for disse kommuner findes fritidshjemspladser kun i begrænset omfang.

Når forældre skal vælge mellem dagpleje og vuggestue – eller vælge en konkret institution/et konkret hjem – spiller det en rolle, om der er mulighed for at besøge institutionen/hjemmet først og danne sig et indtryk.

92 pct. af de 0-2-årige bor i en kommune, hvor der er mulighed for at besøge flere institutioner, før man beslutter, hvor man vil søge plads.

Derimod er det kun 33 pct. af børnene, der bor i kommuner, hvor man kan besøge flere dagplejehjem.¹⁴

Det forhold, at der er flere forældre, der får en institutionsplads end en dagplejeplads, er ikke nødvendigvis udtryk for, at forældrene foretrækker den ene pasningsform frem for den anden. Bureau 2000 undersøgte

¹⁴ Yderligere 41 pct. bor i kommuner, hvor man kan besøge et enkelt hjem. 63 kommuner har forholdt sig til dette spørgsmål.

dette i undersøgelsen "Forældrenes Valg" (FOA-Bureau 2000, 2018, i samarbejde med Epinion). Her viste en rundspørge til forældre med 0-2-årige børn bl.a. følgende:

- På spørgsmålet om hvad der er den bedste pasningsform for de 0-2-årige, svarer 29 pct. af forældrene, at det er dagpleje. 34 pct. peger på vuggestue/vuggestuegrupper, mens 35 pct. ikke mener, man generelt kan sige, at det ene er bedre end det andet.¹⁵
- Forældrene fremhæver på den ene side især det pædagogisk uddannede personale som en fordel i vuggestuerne. På den anden side fremhæves det hjemlige miljø og det forhold, at barnet ikke oplever skiftende personale som fordele ved dagpleje.
- 7 pct. af forældrene har barn i dagpleje, selv om de havde ønsket vuggestue. Omvendt er der 7 pct. af forældrene, der har børn i vuggestue, som havde ønsket dagpleje.

3.2 Mulighed for deltid

I den aftale om dagtilbud, som regeringspartierne, DF, Socialdemokratiet og Radikale Venstre indgik sommeren 2017, blev det bl.a. aftalt, at der skulle være mulighed for deltidspladser, når forældrene holdt barsel m.v. i forbindelse med et andet barn.

Der blev desuden åbnet op for såkaldt kombinationspasning, hvor en deltidsplads i et traditionelt dagtilbud kombineres med en privat pasningsordning fx om aftenen.

En ny bestemmelse i Dagtilbudsloven, der trådte i kraft nytår 2019, siger:

"§ 27 b. Forældre, hvoraf en eller begge afholder fravær i medfør af barselsloven, har ret til en deltidsplads på 30 timer om ugen i et dagtilbud efter § 19, stk. 2-5, eller § 21, stk. 2 og 3, til børn i husstanden i aldersgruppen fra 26 uger og indtil skolestart mod en reduceret egenbetaling. Deltidspladsen skal være for en sammenhængende periode, jf. dog stk. 2, 2. pkt. Forældres ansøgning om en deltidsplads indgives til kommunalbestyrelsen i opholdskommunen. Forældrene skal i ansøgningen angive den periode, de ønsker deltidspladsen. ..."

En anden ny bestemmelse siger:

"§ 85 a. Kommunalbestyrelsen skal efter ansøgning tilbyde forældre med et dokumenteret arbejdsbetinget pasningsbehov, der ligger uden for dagtilbuddenes almindelige åbningstid, et kombinationstilbud i form af en deltidsplads i et dagtilbud og et tilskud til fleksibel pasning, jf. stk. 2-4. ..."

Der er derfor i den nye kommunerundersøgelse spurgt, om kommunerne i dag faktisk tilbyder deltidspladser.

Ser vi på dagplejen, har 91 kommuner ud af 98 svaret på spørgsmålet. 47 kommuner tilbyder nu deltidspladser i dagplejen (mod 7 i 2018). Yderligere 11 kommuner oplyser, at deltidspladser er på vej. De kommuner, hvor man har deltidsdagpleje, eller hvor det er på vej, omfatter 72 pct. af dagplejebørnene.

15 2 pct. svarer "ved ikke".

Ser vi på vuggestuerne, er der 58 kommuner ud af de 91, der har svaret på spørgsmålet, der tilbyder deltidspladser (mod 28 i 2018). Yderligere 8 kommuner oplyser, at deltidspladser er på vej. De kommuner, hvor man har deltidsvuggestue, eller hvor det er på vej, omfatter 64 pct. af vuggestuebørnene.

Ser vi endelig på børnehaverne, har 93 kommuner svaret på spørgsmålet. 66 kommuner tilbyder nu deltidspladser i børnehaver (mod 45 i 2018). Yderligere 8 kommuner oplyser, at deltidspladser er på vej. De kommuner, hvor man har deltidsbørnehaver, eller hvor det er på vej, omfatter 84 pct. af børnehavebørnene.

De fleste af de kommuner, der har indført deltidspladser i et eller flere typer af dagtilbud, oplyser i deres kommentarer, at der ikke er tale om, at der indføres deltidspladser generelt. De nye tilbud (typisk 30 timer om ugen) gælder de fleste steder kun ved kombination med barsel eller ved den nye type af kombinationstilbud, hvor man kombinerer en deltidsplads med privat pasning uden for den sædvanlige åbningstid.

Det skal endelig understreges, at de nye ordninger endnu er for nye til, at man kan bedømme i hvilket omfang, de faktisk vil blive anvendt af forældrene.

3.3 Aldersgrænser

De senere år er der mange steder sket en ændring af aldersgrænserne, således at børnene rykkes tidligere op fra dagpleje/vuggestue til børnehave. Udviklingen er forløbet således:

- I 2008 var der 12 kommuner, hvor overgangen fandt sted tidligere end det 3. år
- I 2009 var det 14 kommuner
- I 2010 var det 19 kommuner
- I 2011 var det 26 kommuner
- I 2012 var det 31 kommuner
- I 2013 var det 37 kommuner
- I 2015 var det 40 kommuner
- I 2017 var det 46 kommuner
- I 2018 var det 46 kommuner
- I 2019 er det 47 kommuner.

Tabel 12 viser, hvordan kommunerne fordeler sig, når de spørges om den normale overgangsalder fra vuggestue/dagpleje til børnehave.

Tabel 12. Kommuner fordelt efter overgangsalder fra vuggestue/dagpleje til børnehave

Aldersgrænse	Antal kommuner	Andel af børn i pct.
3 år	51	57
2 år 11 mdr.	14	14
2 år 10 mdr.	20	16
2 år 9 mdr.	9	9
2 år 8 mdr.	1	1
Mellem 2 år 9 mdr. og 3 år	3	3
I alt	98	100

Kilde: Bureau 2000s kommunerundersøgelse. Børnetallet er vægtet efter andel af børnehalebørn.

Laveste overgangsalder har man i Brøndby med 2 år 8 mdr.

En lav overgangsalder betyder ikke nødvendigvis, at barnet begynder i børnehave/børnehavegruppe, når det fx bliver 2 år og 9 mdr. Langt de fleste institutionsbørn er i dag i aldersintegrerede institutioner, og lederen vil sædvanligvis kunne beslutte, at et barn ikke er klar til at begynde i en børnehavegruppe. Men den lavere overgangsalder har betydning for institutionen alligevel. Sædvanligvis er det beløb pr. barn, institutionen får til driften, nemlig ca. dobbelt så højt for vuggestuebørn som for børnehalebørn. Der er derfor færre børn, der skal have det høje tilskud, hvis man nedsætter overgangsalderen. Hvis kommunens tilskud følger overgangsalderen, kan det beregnes, at for hver gang, overgangsalderen nedsættes med 1 måned, kan man reducere den kommunale udgift med godt 1 pct. – uden at det umiddelbart fremtræder som en generel kvalitetsreduktion.¹⁶

Når det gælder overgang fra børnehave til SFO/fritidshjem, er der i dag kun 30 kommuner, hvor børnene fast begynder i SFO'en samtidig med, at børnene starter i børnehaveklasse. De 30 kommuner omfatter 40 pct. af børnehalebørnene. I de øvrige kommuner begynder børnene tidligere i SFO'en, eller man har "rullende skolestart", således at grupper af børn trinvis begynder i SFO.¹⁷

3.4 Område- og klyngeledelse

Mange kommuner har de senere år valgt at indføre område- eller klyngeledelse på daginstitutionsområdet. De enkelte ordninger er lidt forskellige, men de indebærer for kommunen den fordel, at forvaltningen skal kommunikere med færre ledere. Til gengæld giver de en mindre indflydelse for forældrene.¹⁸

Tabel 13 viser, hvordan kommunerne fordeler sig m.h.t. områdeledelse.

¹⁶ Vi kan fx tænke os, at et barn går 60 mdr. i en aldersintegreret institution, heraf 36 måneder med børnehavetilskud og 24 med dobbelt tilskud – i alt 84 gange børnehavetilskud. Ændres det ene vuggestuetilskud til børnehavetilskud, skal der i stedet gives 83 gange børnehavetilskud. Det svarer til en besparelse på 1,2 pct.

¹⁷ I den rapport, Bureau 2000 udgav sidste år, er det ved en fejl angivet, at kun 9 kommuner ventede til august med at optage børn i SFO. Det er ikke rigtigt. Det var også 30 kommuner i 2018.

¹⁸ Se således Bureau 2000s rapport "Forældrenes indflydelse og forældrenes medvirken i kommunale og selvejende daginstitutioner" (FOA/FOLA, 2013). I 2017 besluttede man ganske vist, at de lokale børnehuse i en områdeinstitution skal have deres eget forældreråd. Men de havde man i forvejen de fleste steder, og det gav sig i øvrigt ikke udslag i, at forældrebestyrelsesformændene oplevede væsentligt øget indflydelse.

Tabel 13. Kommuner og indskrevne børn fordelt på, om der er områdeledelse. 2019

Er der områdeledelse?	Antal kommuner	Pct. af indskrevne børn
Ja, stort set alle steder	40	57
Omkring 3/4	7	5
Omkring halvdelen	6	4
Få steder	6	4
Nej	37	28
Det kommer i 2019	1	1
Det afskaffes i 2019	1	1
I alt	98	100

Kilde: Bureau 2000s kommunerundersøgelse. Der er vægtet med antal institutionsbørn 2017.

Udbredelsen af områdeledelse er omtrent den samme som i 2018.

Bilag 1. Billigst og dyrest i 2019**Bilagstabel 1. De 10 kommuner med lavest dagplejetakst**

Nr.	Kommune	Dagplejetakst omregnet til 12 mdr. betaling
1	Fanø	1580
2	Nordfyn	2136
3	Brønderslev	2221
4	Lolland	2246
5	Kalundborg	2267
6	Herning	2293
7	Kerteminde	2294
8	Sønderborg	2298
9	Fredericia	2333
10	Haderslev	2341

Bilagstabel 2. De 10 kommuner med højest dagplejetakst

Nr.	Kommune	Dagplejetakst omregnet til 12 mdr. betaling
1	Gentofte	4044
2	Egedal	3625
3	Brøndby	3533
4	Gladsaxe	3363
5	Halsnæs	3300
6	København	3288
7	Greve	3258
8	Ballerup	3211
9	Rudersdal	3199
10	Hillerød	3192

Bilagstabel 3. De 10 kommuner med lavest takst i vuggestue med mad

Nr.	Kommune	Vuggestuetakst omregnet til 12 mdr. betaling
1	Morsø	2600
2	Frederikshavn	2603
3	Vejen	2654
4	Sønderborg	2673
5	Jammerbugt	2789
6	Vallensbæk	2852
7	Kalundborg	2883
8	Ikast-Brande	2895
9	Brønderslev	2906
10	Langeland	2907

TENDENSER PÅ DAGTILBUDSOMRÅDET 2019

Bilagstabel 4. De 10 kommuner med højest takst i vuggestue med mad

Nr.	Kommune	Vuggestuetakst omregnet til 12 mdr. betaling
1	Fredericia	4153
2	Aalborg	4085
3	Dragør	4057
4	Fredensborg	3972
5	Gentofte	3906
6	Roskilde	3865
7	Mariagerfjord	3830
8	Vejle	3825
9	Aarhus	3815
10	København	3798

Bilagstabel 5. De 10 kommuner med lavest takst i børnehave uden mad

Nr.	Kommune	Børnehavetakst omregnet til 12 mdr. betaling
1	Slagelse	1373
2	Odder	1467
3	Norddjurs	1484
4	Brønderslev	1510
5	Dragør	1521
6	Vordingborg	1528
7	Frederikshavn	1535
8	Fredensborg	1537
9	Varde	1545
10	Struer	1554

Bilagstabel 6. De 10 kommuner med højest takst i børnehave uden mad

Nr.	Kommune	Børnehavetakst omregnet til 12 mdr. betaling
1	Fredericia	2177
2	Langeland	2082
3	Hedensted	2043
4	Ærø	2034
5	Aalborg	1990
6	Lemvig	1977
7	Sønderborg	1920
8	Hvidovre	1894
9	Vejle	1890
10	Odsherred	1876

TENDENSER PÅ DAGTILBUDSOMRÅDET 2019

Bilagstabel 7. De 10 kommuner med lavest fuldtidstakst i SFO

Nr.	Kommune	SFO-takst omregnet til 12 mdr. betaling
1	Vordingborg	761
2	København	882
3	Fredensborg	897
4	Ærø	948
5	Fanø	985
6	Herning	1004
7	Tårnby	1013
8	Vesthimmerland	1028
9	Nyborg	1140
10	Læsø	1166

Bilagstabel 8. De 10 kommuner med højest fuldtidstakst i SFO

Nr.	Kommune	SFO-takst omregnet til 12 mdr. betaling
1	Odense	2002
2	Brønderslev	1854
3	Lyngby-Taarbæk	1841
4	Egedal	1829
5	Gribskov	1795
6	Frederikssund	1774
7	Esbjerg	1770
8	Roskilde	1745
9	Hedensted	1743
10	Odsherred	1742